

Druhý ročník Dne Antropologie na Filozofické fakultě v Olomouci

19. února 2026 se v budově Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci uskutečnil druhý ročník akademického setkání s názvem Jak přežít polarizovanou společnost? Tuto událost organizovala Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie ve spolupráci s Českou asociací pro sociální antropologii a Evropskou asociací sociální antropologie. Vzbudila velký zájem, přišlo kolem 90 posluchačů. Program nabídl čtyři hlavní příspěvky, přičemž na každý z nich navazovaly velmi živé diskuse.

Úvodního slova se ujala Hana Horáková z olomoucké univerzity. Uvedla, že téma je navázáno na nadcházející mezinárodní konferenci EASA, která se bude konat v červenci v Poznani. Zdůraznila přitom, že cílem setkání je uchopení polarizace z antropologické perspektivy, a to nikoli jako problému, ale jako součásti sociální reality, která má své mechanismy vzniku a reprodukce, i důsledky pro výzkum a akademickou praxi. „Přežítí“ v tomto kontextu neznamená pasivní přetrvávání, ale schopnost reflexe vlastní pozice, porozumění nesouměřitelným perspektivám a schopnost analytické práce s konfliktem. To Horáková považuje za důležité zejména v dnešní době strukturální krize a oslabené důvěry v demokratické instituce. Antropologie podle ní může podryvat zjednodušující binární chápání „my vs. oni“ tím, že ukazuje propojenost světa a vedle konfliktů zdůrazňuje i spolupráci, vzájemnost a každodenní praxe, v nichž se polarizace

udržuje. Součástí úvodu bylo také uvedení nové knihy *Den antropologie: maso – konflikt – důvěra*, vycházející z prvního ročníku této události.

První příspěvek *Polarizace na sociálních médiích: identita, soudržnost a polarizace jako proces* přednesl Michal Vondruška z olomoucké univerzity. Tvrdil, že sociální sítě nejsou nutně původcem polarizace, spíše ji zviditelňují a poskytují prostředí, kde se lidé mohou uzavírat ve své interpretaci reality. Naproti tomu jsou uživatelé vystaveni větší pluralitě názorů a diverzitě perspektiv, než jaká je běžně dostupná v offline prostředí. Polarizaci přitom pojímal jako proces vymezování určitých hranic a mechanismus produkce identity. Není černobílá a společnost není rozdělena na dva tábory. Naopak, existuje mnoho štěpících linií, protože lidé mají tendenci silněji vnímat nesouhlas než shodu. Autor příspěvku považoval za hlavní problém ztrátu schopnosti debaty. Lidé ve společnosti by se měli naučit mezi sebou nesouhlasit. Polarizace tedy představuje příležitost, při které je možno si tuto mizející schopnost znovu osvojit.

Příspěvek na téma *Mediální nereprezentace: Útěky před polarizovanými tématy ve videoherním průmyslu* si připravil Martin Látal rovněž z olomoucké univerzity. Na příkladu herní série *Dragon Age* ukázal posun od starších dílů, které pracovaly s tzv. náročnými tématy jako přirozenou součástí narativu, k novějším formám „sterilizace“ a vyhýbání se konfliktům. V širším kontextu hovořil o polarizaci v herním průmyslu včetně debaty na téma „Politika do her nepatří“. Závěrem zdůraznil, že podstatnější než uvažovat o tom, „jak přežít“, je hledat způsoby, jak společnost depolarizovat – prostřednictvím otevřeného,

respektujícího a současně věcného dialogu, který se nevyhýbá náročným tématům. Výraznou diskusí o politice ve hrách otevřel dotaz na zakomponování průvodu Pride do nadcházejícího dílu herní série *Grand Theft Auto*. Přítomnost queer komunity (v podobě průvodu Pride) ve hře, která podle jednoho z posluchačů umožňuje „rozstřílet všechny a všechno“, vyvolala řadu otázek a podnětů k další debatě.

Daniel Topinka z olomoucké univerzity v příspěvku na téma *Morální ekonomie přijatelnosti: konstrukce cizince v diskurzu české veřejnosti* popsal ambivalentní postoje české veřejnosti k migraci v čase a představil předběžné výstupy svého kvalitativního výzkumu. V konceptu morální ekonomie přijatelnosti se legitimita pobytu „cizince“ posuzuje přes filtry ekonomické užitečnosti, kulturní kompatibility, normativní konformity a redistributivní spravedlnosti. Za klíčový princip Topinka označil zásluhovost, která je u cizinců často ztožněna s prací jakožto „morální legitimitou“ k pobytu.

Čtvrtý příspěvek patřil Zuzaně Rendek z Karlovy univerzity, která se věnovala tématu *Othering jako nástroj kultivovaného rasismu: „Nebezpeční“ migranti v kulturních válkách*. Koncept *othering* popisuje jev, v němž jsou jedinci či skupiny označováni jako „ti druzí“, kteří nezapadají

do majoritní společnosti. Rendek zdůraznila, že tato jinakost je jednou z forem exkluze a že v českém prostředí sehrávají významnou roli stereotypy vůči muslimům, často spojované s ambivalencí strachu a fascinace. Poukázala přitom na proměnu rasismu od devadesátých let, jehož forma se přesunula od „etnického jiného“ k „civilizačnímu jinému“. Jinými slovy, *kultura* se často stává náhražkou za *rasu*. Migrace společně s islámem jsou pak rámovány coby civilizační hrozby a slouží jako nástroj politické mobilizace.

Setkání se vyznačovalo výjimečnou zvědavostí a propojeností napříč publikem i vystupujícími. Do té míry, že se pro velké množství dotazů během diskusí mnohým nedostalo odpovědi. Diskuse však pokračovala i po závěrečném potlesku. Letošní Den antropologie tak na olomoucké univerzitě začal tradici. Otevřenou otázkou zůstává, zda jinou z tradic započne i nadcházející Olomouc Games Conference, která se na zdejší katedře sociologie, andragogiky a kulturní antropologie koná v dubnu 2026.

Josef Švec

josef.svec01@upol.cz

<https://doi.org/10.14712/12128112.5267>

CC BY 4.0